

Malmö stad

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Datum

2025-12-03

Adress**Diarienummer**

GYVF-2025-4403

Yttrande**Till**

Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss Finansdepartementet - Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96) STK-2025-1560

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över Produktivitetskommissionen delbetänkande Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och slutbetänkande Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96). Nämnden anser att produktivitetskommissionens arbete är välkommet och lämnar viktiga bidrag till samhällsdebatten inom flera områden. Nämnden avgränsar sitt yttrande till nämndens ansvarsområde dvs. gymnasie- och vuxenutbildning.

Nämnden lyfter att det har genomförts många utredningar inom utbildningsområden de senaste åren samt att det finns en utmaning med att förslagen från utredningarna ska genomföras samtidigt och på kort tid. Nämnden lyfter också att det finns kostnader kopplade till genomförande av reformerna. I dessa kostnader ingår administrativa kostnader, kostnader för utbildningar kopplade till nya regler samt att det finns olösta frågor som inte räknats in i respektive betänkandes konsekvensanalys, bland annat frågor som hanteras av andra utredningar. Nämnden anser att produktivitetskommissionens förslag visserligen är viktigt men att det finns en risk för att vinsten i effektivitet blir mindre än förväntad då kostnader för reformer och utmaningar kopplade till flera omfattande förändringar samtidigt inte beaktas tillräckligt i betänkandet.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över Produktivitetskommissionen delbetänkande Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29) och slutbetänkande Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96).

Produktivitetskommissionen har undersökt vilka skäl som kan ligga bakom den måttliga produktivitetstillväxt som har präglat Sverige sedan finanskrisen 2008–2009. Produktivitetskommissionen anser att det inte går att söka efter specifika åtgärder inom ett antal utvalda områden för att öka produktiviteten utan att det gäller att arbeta brett och kontinuerligt tillgodose reformbehov inom olika samhällsområden.

Nämnden anser att produktivitetskommissionens arbete är välkommet och lämnar viktiga bidrag till samhällsdebatten inom flera områden. Nämnden avgränsar sitt yttrande till nämndens ansvarsområde dvs. gymnasie- och vuxenutbildning.

Nämnden har yttrat sig över de flesta av de förslag som produktivitetskommissionen har lyft inom utbildningsområdet i samband med att de aktuella betänkandena har remitterats av Regeringskansliet under 2024 och våren 2025. Nämnden kan konstatera att de förslag som lämnats innebär stora förändringar för utbildningsområdet och att förslagen innebär att nya läroplaner, betygssystem och i övrigt nya bestämmelser ska börja gälla från och med höstterminen 2028. För närvarande arbetar gymnasieskolan med att införa ämnesbetygsreformen där övergångsreglerna är utformade så att två betygssystem ska tillämpas parallellt fram till och med år 2030. Det kommer till exempel innebära att tre betygssystem ska tillämpas samtidigt från och med höstterminen 2028 förutsatt att förslagen genomförs.

Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) (5.3.5)

Nämnden har yttrat sig över betänkandet **Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) (GYVF-2025-950)** vilket motsvarar produktivitetskommissionens förslag 5.3.5 ovan. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställde sig positiv till utredningens huvudförslag som innebär att fler elever ska kunna gå vidare i utbildningssystemet. Nämnden ansåg att det är bra att utredningen presenterar förslag som innebär att gymnasiala yrkesutbildningar och branscherna ökar samverkan. Nämnden ansåg dock att det finns ett flertal utmaningar med utredningens förslag, bland annat måste stödinsatserna för eleverna vara omfattande på de korta yrkesprogrammen, vilket utredningen föreslår. Nämnden bedömde vidare att utredningens tanke på samläsning mellan olika yrkesprogram endast i undantagsfall skulle fungera, eftersom eleverna på de korta och långa yrkesprogrammen kommer att ha olika studieförutsättningar. Vidare ansåg nämnden att förslaget om att behörighetskraven för yrkesprogram ska höjas till 12 ämnen är problematiskt. Det kan visserligen öka yrkesprogrammets status och attraktivitet, men det kan också leda till minskat söktryck.

STEM och möjlighet att göra kloka utbildningsval (5.3.6)

Nämnden prioriterar utveckling av matematikundervisning och satsningar inom STEM-området och därmed ställer sig positiv till kommissionens förslag. Bland har nämnden beslutat att ansöka om att starta riksrekryterande spetsutbildning i matematik i samarbete med lärosäten och planerar att ta fram STEM-strategi. Nämnden är också positiv till förslaget att mer systematiskt bjuda in representanter från underrepresenterade grupper för att stimulera elever till nya val.

Stärkta förutsättningar i klassrummet (5.3.7)

I delbetänkandet (SOU 2024:29) lämnar produktivitetskommissionen ett ställningstagande att bedömningen av elever måste bli mer likvärdig. Därför behöver rättningen av de nationella proven bli mer rättvisande och betygen i högre grad motsvara faktisk kunskapsnivå.

Nämnden har yttrat sig över de betänkanden som kommit inom detta område vilka har lämnat förslag angående läroplaner, lärarutbildning, betygssystem, stöd och extra anpassningar.

När det gäller **Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19) (GYVF 2025–1490)**, ansåg nämnden att förslaget om sammanhållet beslutsfattande som gäller för de obligatoriska skolformerna inte är direkt tillämpligt för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Det stora antalet ämnesplaner i gymnasial utbildning och behovet av att nya ämnesplaner tas fram, gör att nämnden anser att det vore svårhanterligt om ämnesplanerna skulle ingå i läroplanen och att regeringen då skulle fatta beslut om helheten vid ett och samma tillfälle.

Nämnden anser att lärarna måste ha möjlighet att anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar samt leda och utföra undervisning utifrån sin professionella kompetens. När det gäller att välja ut vilka kunskaper som är tillförlitliga och mer beständiga i olika ämnen bedömer nämnden att detta kan innebära en risk i att likställa "vetenskaplig grund" med en specifik kunskapssyn.

Nämnden är kritisk till att en så stor reform ska genomföras i gymnasial utbildning på så kort tid, det vill säga från och med höstterminen 2028.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden yttrade sig även över betänkandet **Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) (GYVF 2025–1295)** och ställde sig till övervägande delen positiv eftersom förslagen syftar till att betyg och meritvärden från grundskolan, gymnasieskolan och komvux ska spegla elevers ämneskunskaper mer rättvisande samt motverka betygsinflation.

Systemet med meritvärdeskalibrering och nationella slutprov tillför nationella referenspunkter för betygsättning som har saknats i Sverige. Nämnden delar utredningens bedömning att nationella referenspunkter bidrar till att det säkerställs att elever med ett visst betyg har motsvarande kunskaper oaktat skola. Även om förslagen medför positiva konsekvenser ser nämnden samtidigt en rad utmaningar med förslagen såsom betygssystemets legitimitet och transparens, en risk att undervisning blir provstyrd och att elevernas stress kan öka. Nämnden ser flera utmaningar med förslagen för komvux där enbart nationella slutprov ska användas för urval till högskolan. Eleverna kommer att behöva aktualisera sina kunskaper inför att de ska skriva nationella slutprov om det gått en tid mellan att undervisningen har avslutats och att slutprov erbjuds. Det kan också medföra att det skapas förväntningar på huvudmannen att organisera undervisning inför slutproven. Nämnden bedömer att tidsplanen för införande av reformen är snäv och att det inte finns utrymme för anpassningar och införandet bör därför senareläggas. Farhågorna om provstyrd undervisning och elevernas stress delades även av utredaren, vilket även redovisades i betänkandets konsekvensanalys.

Nämnden har även yttrat sig över **Tid för undervisningsuppdraget - åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26) (GYVF 2025–1222)** där utredaren lämnade förslag inom tre huvudområden, 1. förslag om att minska den undervisningsnära dokumentationen, 2. förslag om lättnader i arbetet mot kränkande behandling och 3. förslag om ramar för lärares tid.

När det gällde förslaget om att begränsa informationsskyldigheten konstaterade nämnden att lärare inom kommunal verksamhet är tjänstepersoner som styrs av förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet och måste svara på förfrågningar inom rimlig tid. Nämnden ställde sig tveksam till att utvecklingssamtalen minskas till en gång per läsår i stället för en gång per termin.

Nämnden noterade även att förslagen om att ta bort extra anpassningar behandlas i flera utredningar och att då inte alla utredningar var tillgängliga, är det svårt att bedöma förslagen. Huvudförslaget om en förbättrad elevhälsa (dir. 2024:30) lämnades först i november 2025, En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113).

Nämnden bedömde vidare att det finns såväl risker som möjligheter med förslagen gällande ett förändrat arbetssätt mot kränkningar och diskriminering. Nämnden ansåg att det är positivt om det komplicerade regelverket ses över och förenklas men också att det finns en risk för att rättssäkerheten i arbetet mot kränkande behandling kan minska. Till exempel då ett större godtycke om vad som ska anmälas blir möjligt när bara allvarliga eller upprepade kränkningar ska tas upp.

Lärarnas tid regleras idag genom kollektivavtal där mängden undervisning och undervisningsanknutet arbete dimensioneras i förhållande till varandra, liksom gentemot övriga arbetsuppgifter. Nämnden bedömde att förslagen om reglerad undervisningstid kommer att försvåra rektors möjlighet att leda och fördela arbetet utifrån elevernas behov och förutsättningar eftersom rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan ansvarar för skolans resultat.

Slutligen bedömde nämnden att förslagen om ramar för lärares tid kan leda till bland annat större undervisningsgrupper eftersom lärarnas undervisning minskar och resurstillskottet som utredningen föreslår är otillräcklig. Reglerade timmar för lärarnas undervisning kan vidare leda till att fler obehöriga och icke-legitimerade lärare genomför undervisning. Däremot var nämnden positiv till att man ser över lärares möjlighet att utöva sitt undervisningsuppdrag i relation till en god arbetsmiljö med minskad administration.

Nämnden har även yttrat sig över **Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8) (GYVF 2025–903)**. I betänkandet ovan lämnas exempelvis förslag till ändringar i skollagen när det gäller trygghet och studiero respektive inflytande. Däremot lyfts inga förslag på ändringar som behöver göras i läroplanerna för att dessa ska överensstämma med skollagen. I en fotnot i betänkandet (fotnot 2, s. 64) framgår att betänkandet angående nya läroplaner Kunskap för alla (SOU 2025:19) lämnar förslag till ändringar i läroplanen för grundskolan men inte i läroplanen för gymnasieskolan. I betänkandet Tid för undervisningsuppdraget (SOU 2025:26) lämnas förslag till ändringar i sjätte kapitlet angående arbetet mot kränkande behandling som inte beaktas i Bättre förutsättningar för trygghet och studiero. I den utredningen lämnas förslag till ytterligare dokument – konsekvensplan och förväntansdokument – som ska upprättas men som inte tas upp i utredningen Tid för undervisning trots att de kommer att påverka lärarnas arbetsbörda.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden understryker vikten av att föreslagna skrivningar i skollagen och läroplanen för gymnasiet ses över. Nämnden är även kritisk till att utredningens förslag inte heller tar hänsyn till huvudmannens roll. Ansvar för trygghet och studiero läggs i stället direkt på rektorn. I relation till skolans styrdokument lyfter nämnden vikten av att utredningens förslag att läraren leder och beslutar om undervisningen bör skrivas in i skollagen. Det kan underlätta för lärare som utsätts för otillbörliga påtryckningar. Av utredningens egen konsekvensanalys framgår att förslagen innefattar risk ur ett barnrättsperspektiv när en elev kan visas ut ur undervisningslokalen utan att först ha uppmanats att ändra sitt uppförande. Det föreligger även en risk att rättssäkerheten för elever i skolan minskar när lärare inte behöver dokumentera och motivera kvarsittningar och utvisningar. Vidare finns det en

risk för minskad trygghet för den elev som utvisats, om det inte finns skolpersonal med adekvat kompetens som tar emot eleven utanför klassrummet. Det finns avslutningsvis en risk att elever med funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet eller koncentrationssvårigheter oftare än sina klasskamrater kommer att utvisas. Därmed ställer nämnden sig tveksam till förslaget att läraren ska kunna visa ut eleven ur klassrummet utan att först ha uppmanat eleven att ändra sitt beteende vid en allvarlig händelse. Nämnden understryker vikten av att elever som stör ordningen upprepade gånger får stöd och medvetandegörs om konsekvenser för att ändra sitt beteende.

Slutligen när det gäller lärarutbildning har nämnden yttrat sig över **Ämneskunskaper och lärarskicklighet - en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81) (GYVF 2025–199)**. Nämnden ställde sig positiv till en utökning av ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier och att förslagen bedöms stärka de nyutexaminerade lärarnas förberedelse för yrket. Nämnden ställer sig positiv till att den utbildningsvetenskapliga kärnan ska få ett innehåll som tydligare riktas mot den kommande yrkesutövningen samt till förslaget till översyn och reducering av examensmålen. Nämnden invände dock mot att examensmål relaterade till demokrati stryks. Lärarutbildningens demokratiska inslag liksom skolans demokratiska inslag måste fortsatt vara en del av den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Avslutande synpunkter

Nämnden lyfter att det har genomförts många utredningar inom utbildningsområden de senaste åren samt att det finns en utmaning med att förslagen från utredningarna ska genomföras samtidigt och på kort tid. Nämnden lyfter också att det finns kostnader kopplade till genomförande av reformerna. I dessa kostnader ingår administrativa kostnader, kostnader för utbildningar kopplade till nya regler samt att det finns utmaningar och områden som inte beaktats i respektive betänkandes konsekvensanalys. Nämnden anser att produktivitetkommissionens förslag visserligen är viktigt men att det finns en risk för att vinsten i effektivitet blir mindre än förväntad då kostnader för reformer och utmaningar kopplade till flera omfattande förändringar samtidigt inte beaktas tillräckligt i betänkandet.

Ordförande

Juan-Tadeo Espitia (S)

Förvaltningsdirektör

Anneli Schwartz